

A DÉL-AFRIKAI MAGYAR DIASZPÓRA

PALÓCZ MÁRK

1. Bevezetés

Az afrikai kontinensen már sok magyar megfordult az elmúlt évszázadok során. Egyik leghíresebb közülük talán Magyar László Afrika-kutató (Szabó, 1982: 120), de rajta kívül még magyarok százai lettek átmeneti vagy állandó lakói Afrikának (lásd például: Bene, 2018; Bene, 2021; Udvarvölgyi, 2022). Az afrikai kontinens tekintetében magyar diaszpóráközösségek csak kevés helyen alakultak ki, ráadásul a legtöbb napjainkban már nem is létezik: ilyen például a Maghreb térség bizonyos országaiban – Algériában, Marokkóban, Tunéziában – egykor létező közösségek, illetve az észak-afrikai térség országaiban – többek között Egyiptomban és Líbiában. Kivételt képez ez alól a Dél-afrikai Köztársaság, amely napjainkban is otthonául szolgál több ezer első-, másod- és harmadgenerációs magyar, illetve magyar származású honfitársunknak. A magyar diaszpóráközösségek a világ minden táján megtalálhatóak, Dél-Afrika mégsem tartozik a legnépesebb magyar emigrációs célpontok közé.

A dél-afrikai magyar jelenlét több évszázados múltra tekint vissza, amelynek során magyar katonák, mérnökök, üzletemberek, bányászok, misszionáriusok, menekültek és vállalkozók egyaránt hozzáadték mozaikdarabkájukat az ország társadalmi, gazdasági és kulturális fejlődéséhez. A közösség fejlődéstörténete nem kizárólag a dél-afrikai magyar diaszpóra sajátos jellemzőit tárja fel, hanem képet ad arról is, hogy milyen nehézségekkel jár a nemzeti identitás megőrzése és átalakulása a Magyarországtól több ezer kilométerre fekvő államban.

A tanulmány részletesen bemutatja a dél-afrikai magyar közösség kialakulásának történeti előzményeit, főbb bevándorlási hullámait, valamint a közösségi szerveződések, szervezetek, egyesületek és szövetségek fejlődését az 1930-as évektől napjainkig. Ezenkívül részletezi az 1956-os menekültválság szerepét, a diaszpóra intézményesüléseinek változásait, valamint a közösség(ek) kulturális, vallási és oktatási életét is. A tanulmány emellett áttekinti a diaszpóráközösség mai demográfiai helyzetét, feltárja az identitás megőrzésével járó nehézségeket, és értékeli a dél-afrikai magyar diaszpóra jövőbeli fennmaradásának esélyeit.

2. A dél-afrikai magyar jelenlét kezdetei

Noha a magyarok Dél-Afrikába történő korai kivándorlásával kapcsolatosan nagyon kevés információ áll rendelkezésre, mégis talán az elsők, akik e Magyarországtól távoli területre érkezhettek, II. Rákóczi Ferenc kurucai lehettek, akik az európai telepeseikkel érkezhettek a 18. század során (Tarrósy, 2022: 9).

A 19. század elején, a napóleoni háborúk idején I. Ferenc császár több csatát veszített el a franciák ellen, így az ellenséges erők magyar hadifoglyokat is ejtettek. A franciák a foglyaik egy részét – akiknek pontos számát nem jegyezték fel az utókor számára – besorozták a holland Waldeck ezredbe, majd pedig Fokvárosba hajózták őket. Itt teljesítettek katonai szolgálatot, amikor 1806. január 5-én az angolok több mint 6000 katonával partra szálltak, majd megütköztek a helyi erőkkel, köztük a Waldeck ezred tagjaival is. Mivel az angolok kétszeres túlerőben voltak, könnyűszerrel legyőzték a holland csapatokat, akik így kénytelenek voltak megadni magukat (Csap, 2006: 5). Az angol győzelem után a magyarok közül többen beléptek a brit hadseregbe, majd nagyrészüket – a korona költségeire – hazakerült Európába, míg néhányan úgy döntöttek, hogy maradnak e távoli, új vidéken (Csap, 1998: 107).

A Waldeck ezred fennállásának ideje alatt építették meg a *Tokai Manort* vagyis a Tokaj Udvarházat, ami a legenda szerint azért kapta ezt a nevet, mert a házat körülvevő területre Tokajból hozott venyigéket ültettek (Tarrósy, 2022: 9–10). Az első magyarokról nem sok információ maradt fent, ami a legnagyobb valószínűséggel azért van így, mert gyorsan végbemehetett a társadalomba történő asszimilációjuk, viszont emléküket még ma is őrzi a *Tokai Arboretum*, a *Tokai Forest*, a *Tokai Road* és a *Tokay Raffinery*. A Paarl melletti szőlőültetvényeket is – úgy tartják a fokvárosi magyarok – a Gyöngyösről érkező honfitársaink telepítették (Csap, 2006: 6).

Dél-Afrika első híres magyarja Nellmápiusz Lajos Hugó (eredeti nevén: Neumann Lajos Hugó) volt.¹ Magyarországon mérnöki végzettséget szerzett, majd 1870-ben érkezett meg Kimberlybe, ahol gyémántbányamérnökként kezdett dolgozni. Innen Transvaalba ment tovább, ott aranybányászattal foglalkozott, ami annyira jól ment neki, hogy lassanként felvásárolta a helyi bányákat és monopóliumot szerzett. Karrierjének fordulópontjához 1875 májusában ért, amikor a Pilgrim's Creeknél található bányájában rálelt a 3.444 grammos aranyrögre – amely aztán hosszú időn keresztül Dél-Afrika legnagyobbja volt –, amit *Voortrekker Nugget*nek (magyarul *Úttörő aranyrög*) nevezett el (Csap, 2006: 7). Még ugyanebben az évben Pretoriától keletre egy majdnem 2.600 hektárnyi területen mezőgazdasági kísérleti telepet létesített², illetve egy lakótelepet is létrehozott a Pretoriát Johannesburggal összekötő vasút mentén, megközelítőleg 20 kilométerre Pretoriától, aminek az Irene nevet választotta leánygyermeké után (Csap, 2006: 7). Sikereinek és angolellenességének hála hamar barátságot kötött az akkor már nagy befolyással bíró Paul Krügerrel – aki 1883-ban a Transvaal Köztársaság ötödik elnöke lett –, így 1881-ben megszerezte a monopóliumot és az engedélyt egy gyártelep felállításához – amely szeszgyárból, cukorgyárból, üveggyárból, konzervgyárból, vaskohókból és rézöntödékből állt –, amelyet *Eerste Fabriken* (magyarul *Első gyárak*) néven 1883. június 6-án avattak fel (Csap, 1998: 108). Ezenkívül lőporgyárat és – Krüger elnök kérésére – angol és

afrikaans nyelvű újságot (*The Press* és *De Pers*) alapított (Tarrósy, 2022: 10).

Nellmápiusz Lajos Hugó sajnos nem élte meg a második angol–búr háborút, mivel 1893. június 12-én tragikus hirtelenséggel hunyt el Pretoriában, ismeretlen okokból (Csap, 2006: 8), éppen ezért már nem találkozhatott azzal a megközelítőleg ötven³ magyar honfitársával, akik – egykor a magyar hadseregben huszárok voltak – a háborúban a búrok oldalán küzdöttek.⁴ 1899-ben, 1900-ban és 1901-ben több cikk jelent meg a *Magyar Nemzet* hasábjain, melyek szerint magyarok Transvaalba utaztak, hogy a búrok oldalán harcoljanak az angol elnyomók ellen⁵, noha az sem volt kizárt, hogy akadtak olyan magyar önkéntesek is, akik éppen a britek oldalán vállaltak háborús szerepet, hogy a búr telepesek ellen küzdjenek (Pap, 2014: 146–148).

Nem kizárólag gazdasági és katonai szerepeket töltöttek be magyarok Dél-Afrikában, hanem vallási okokból is Afrika legdélebbi csücskének lakóivá váltak azáltal, hogy a római katolikus egyház vagy a protestáns egyházak misszióiba érkeztek (Solyári, 2020: 52). Mivel a magyarok szétszóródva éltek Dél-Afrika-szerte, így nem volt igényük magyar papra. A Magyarországról érkező lelkipásztorok missziókban teljesítettek szolgálatot. Az első magyar jezsuita szerzetes Longa Jakab volt (1901), őt követte a trappista Domonkos Albert (1904–1907) és Szilágyi Oszkár bencés tanár (1925–1930). Rajtuk kívül a későbbiekben több magyar pap és nővér is érkezett ide, akik a megtérített fekete népesség lelkiszolgálatát látták el (Csap, 2006: 10).

Az első hivatalos számadat, amely részletezi a magyarok létszámát a Dél-Afrikai Unió 1926-ban végzett népszámlálásakor keletkezett (Pleskó, 2001: 41). Ebben az évben a hatóságok összesen 109 magyar nemzetiségű személyt regisztráltak (Tarrósy, 2022: 11), akiknek nagy része – összesen 69 fő – Transvaal-ban lakott, míg Foktartományban 29, Orange-ban 7 és Natal-ban 4 fő. Ekkortájt a szomszédos országban, Rhodesiában 13 magyar élt (Csap, 1998: 109). 1930-ra a magyarok száma megközelítette a 150 főt, az új bevándorlóknak köszönhetően. Egészen a második világháború végéig a Dél-Afrikai Unió a szakmunkások és a diplomás szakemberek érkezését szívesen fogadta, így nem meglepő, hogy az ekkortájt idevándorló magyarok nagy többsége is ehhez a társadalmi réteghez tartozott. Az itt élő honfitársaink a baráti összeköttetések révén tudtak egymásról, néhanapján páran össze is gyűltek, viszont a szervezett magyar élet csak a harmincas évek elejétől kezdődött el (Csap, 2006: 10).

A 19. század elején, a napóleoni háborúk idején I. Ferenc császár több csatát vesztett el a franciák ellen, így az ellenséges erők magyar hadifoglyokat is ejtettek. A franciák a foglyaik egy részét – akiknek pontos számát nem jegyezték fel az utókor számára – besorozták a holland Waldeck ezredbe, majd pedig Fokvárosba hajózták őket.

3. A dél-afrikai magyar közösség(ek)

1932-ben több fiatal magyar bányá- és vasútmérnök (a Ganz Villamossági Részvénytársaságtól) érkezett Dél-Afrikába, akikben joggal felmerült az igény egy szervezett magyar közösség megalakítására. Így még ugyanebben az évben megalakult a(z első) Dél-Afrikai Magyar Szövetség (*South African Hungarian Association*). A kezdetekben megközelítőleg 30 tagot számlált, akiknek túlnyomó többsége diplomás ember volt. 1939-ben már 58 fővel büszkélkedhetett az egyesület, akik között akadt egyetemi tanár, divattervező, háziasszony, pincér, fogorvos, villanszerelő, kereskedő és mérnök is. Pénzt gyűjtöttek, amelyből működésüket finanszírozták: rendezvényeiknek és gyűléseiknek helyszínt béreltek, gyűjtéseket szerveztek, emellett csatlakoztak a Magyarok Világszövetségéhez is. A magyar közösség 1940-ben Craighall környékén szeretett volna telket vásárolni, hogy itt alakítsa ki állandó központját, de végül erre nem került sor. 1941-ben a háborúra való tekintettel a magyarok fel szeretnék volna oszlatni a Szövetséget, de abban állapodtak meg, hogy míg a viláégés tart, addig felfüggesztik a működésüket, mivel „vezetőiket kommunista-ellenesség, irredentizmus és tengelybarátság címén internálták.” Akik szabadlábon maradtak, azok a félretett pénzeket – nagy valószínűséggel saját felhatalmazásukra – elköltötték, és így anélkül, hogy kimondták volna, megszűnt (az első) Dél-Afrikai Magyar Szövetség (Csap, 1998: 109; Csap, 2006: 11–14).

A második világháború befejeztével folyamatosan érkeztek magyarok Dél-Afrikába, viszont nem túl nagy számban: 1947 és 1953 között mindösszesen megközelítőleg 300 főről beszélhetünk, akik ideológiailag, vallásilag és társadalmi helyzetüket tekintve különbözőek voltak (Csap, 2006: 15; Tarrósy, 2022: 11; Palócz, 2025: 67). Az egykori Dél-Afrikai Magyar Szövetség néhány tagja, illetve a fentebb említett hét év során érkező magyarok megalapították Johannesburgban a Dél-Afrikai Magyar Egyesületet 1953-ban. Az Egyesület korántsem volt annyira aktív, mint a korábbi Szövetség: nem tartott nagyobb összejöveteleket, a magyar nemzeti ünnepekre is csak kisebb asztaltársaságok gyűltek össze. Az egyesület célja az volt, hogy képviselje a dél-afrikai magyarságot, nem pedig annak összetartása, megszervezése vagy megtartása (Csap, 1998: 109; Csap, 2006: 15).

Az 1956-os forradalom és szabadságharc leverésének következtében összesen 176 ezren hagyták el Magyarországot (Hablicsek et Illés, 2007: 166) és a következő években egészen 1988-ig 600 és 8.000 között ingadozott azoknak a száma, akik legális vagy illegális módon hagyták el az országot (Tóth, 2001: 335). A forradalom leverése után a Dél-afrikai Unió kormánya – ami az első pillanattól fogva elítélte a magyarországi szovjet katonai intervenciót – 1956. november közepén vállalta, hogy befogad 150 magyar menekültet, de a menekültválság súlyosbodása miatt a kvótát 1500 főben maximalta decemberben (Búr, 2022: 583). A Dél-Afrikai Magyar Egyesület is magáénak érezte az 1956-os magyar menekülteknek az ügyét, így néhány tagjuk tevékeny szerepet vállalt honfitársaik megsegítésében. Miután az elmenekülő magyarok Ausztriába érkeztek, a dél-afrikai kormány egy több tagból álló vizsgálóbizottságot küldött Bécsbe, hogy kiválogassa azokat a magyarokat, akiket befogad

majd az Unió. Tagjai között voltak diplomaták, minisztériumi dolgozók, orvosok (Búr, 2022: 583) és Mihalik professzor úr⁶, aki a Pretoriai Egyetem tanára volt.⁷

Az első repülőgép, amely magyar menekülteket – összesen 75 férfit, nőt és gyermeket – szállított, 1956. december 17-én érkezett meg a Jan Smuts repülőtérre Johannesburgba. A következő december 24-én 76 fővel, majd 1957. január 1-én 66 fő, 11-én 82 és 84 fő (egy nap két repülőgép), 25-én 85 fő, február 1-én 89 fő, 8-án és 13-án 86-86 fő, 18-án 93 fő, 23-án 86 fő, 28-án 78 fő, és március 5-én 78 fő érkezett a Dél-afrikai Unióba a Dél-Afrikai Nemzeti Levéltár (National Archives of South Africa) adatai szerint.⁸ A levéltári adatok⁹ tükrében így mindösszesen 1.149 magyar menekült érkezett a világ e távoli országába. A másodlagos források tekintetében több, különböző számadat létezik az 1956-os magyar menekültekkel kapcsolatosan: Lindsay Tonkin könyvében összesen 1.296 magyarról ír, akik 1956. december 16 és 1957. április 26. között felszálló *ICEM Resettlement Flights* repülőgépekkel érkeztek (Tonkin, 2015: 90); Búr Gábor az ENSZ menekültügyi főbiztosának 1959. január 1-én publikált jelentésére hivatkozva 1320 főről nyilatkozik (Búr, 2022: 584–585); Gázsó Dániel tanulmányában 1.300 főt említ meg (Gázsó, 2024: 25); Csap Lajos és Pleskó László pedig 1.467 magyart számlált (Csap, 1998: 110; Pleskó, 2001: 44). Az imént említett számadatok tükrében kijelenthető, a Dél-afrikai Unió által felajánlott 1500 fős bevándorlási kvótának nagy részét feltöltötték az ide érkező magyar menekültek.

A dél-afrikaiak ahogy csak tudtak, segítették¹⁰ az országukba érkező magyarokat: anyagi támogatásban részesítették őket – a Vanderbiljpark 2.500 fontot, a durban-i lakosok 1.523 fontot adtak át a magyar menekülteknek (Csap, 2006: 17), míg a Rembrandt Tobacco Corporation minden ide érkező magyarnak (még a gyermekeknek is) 10 fontot adott, hogy megkezdhessék életüket új hazájukban (Synders, 2022: 58). Különböző helyeken szállásolták el őket – például egy a Vanderbiljparkban található munkásszállón (Synders, 2022: 58), Edenvale-ben, Durban-ben, Sailsburyben többnyire menekülttáborokban (Csap, 2006: 23–26); többeknek szinte azonnal elkezdték tanítani az angol nyelvet, beírták valamilyen képzésre (bányászati, vasúti vagy egyéb), illetve munkát és szállást adtak számukra; egyeseknek könnyeb dolguk volt, másoknak viszont hosszú hónapokat kellett eltölteni a menekülttáborokban bármiféle képzés vagy munka hiányában (Synders, 2022: 57–59; Csap, 2006: 23–26). Az utolsó – durbani – menekülttábor 1957. novemberében szűnt meg (Csap, 1998: 110). A kezdeti nehézségek után az 56-os magyar menekültek problémamentesen beilleszkedtek a dél-afrikai társadalmi struktúrába, becsülettel dolgoztak és megteremtették családjuknak az anyagi biztonságot (Búr, 2022: 586).¹¹

Az 1960-as évek elejére már megközelítőleg háromezer magyar bevándorló lakott a Dél-afrikai Unió területén (Csap, 1998: 110). Ennek következtében megnőtt az igény arra, hogy valamilyen formában nemzeti, nyelvi és kulturális alapon egyfajta összetartás legyen az ideérkezők között. Így a Dél-Afrikai Magyar Egyesület mellett elég hamar új egyesületeket alapítottak Pretoriában, Durbanben, Vanderbiljparkban is többek között.¹² Ezenkívül táncsoportok, foci-, pingpong- és

sakkcsapatok alakultak meg (Csap, 2006: 48), viszont ezek a szervezetek nem voltak túlzottan sikeresek a magyarok összefogásának tekintetében. Az 1950-es évektől kezdve mindig volt magyar pap Dél-Afrikában (általában Bloemfonteinben), akik segítették a magyar közösséget: nyelvet tanítottak, misét tartottak.¹³ A Dél-Afrikai Magyar Egyesület 1967-ben – a jó kapcsolataiknak köszönhetően – egy használaton kívüli öreg iskolaépületben (*S.A.C.A. Johannesburg Solomon Street Afrikaans Highschool*) állandó székhelyet tudott biztosítani (amit egy lengyel egyesülettel közösen működtettek). Az Egyesületnek a hitvallása, miszerint nem összetartani szeretnék a magyarságot, hanem mindössze képviselni, több, mint tíz év távlatában is megmaradt (Csap, 2006: 126). Ennek ellenére kiemelkedő munkát végeztek különböző területeken: székházukban 1969–1975 között rendszeresen tartottak angol és afrikaans nyelvvizsgákat, ami a dél-afrikai állampolgárság megszerzésének egyik feltétele volt, amiben nagy segítségére volt a magyaroknak Piet Koornhof dél-afrikai politikus. 1969–1975 között Péter László alelnök szerkesztésében rendszeresen megjelent a *Postakürt* nevű folyóirat is, mely többek között datálta a magyarok történetét Dél-Afrikában (Csap, 1998: 111).

1970-ben alakult meg a Durbani Magyar Egyesület (Csap, 1998: 113), így már három helyen volt jelentős magyar diaszpóra az afrikai ország területén: Johannesburg-ban, Durbanben és Bloemfonteinben. Ez utóbbi városban volt található a magyar ház (a 90-es években érkezett magyarok ezt már csak „öreg klubként” emlegetik¹⁴). Bloemfonteinben nagyon élénk volt a magyar kulturális élet: magyar nyelvet tanítottak az új generációknak, (nép)zenés–(nép)táncos esteket tartottak, nemzetközi¹⁵ sportversenyeken vettek részt a magyarok. Viszont az idő előrehaladtával a diaszpórán belüli közös célok megváltoztak: „*magyar szokás szerint, valahogy mindig történik valami. Az egyetlen igazi összefogás a magyarok között akkor volt, amikor senkinek nem volt semmije. Nem volt civakodás, nem volt intrika, nem volt semmi olyan, ami felbontotta volna a magyar közösséget. Aztán ahogy kezdtek tollasodni a magyarok, úgy egyre jobban kijöttek ezek a különbségek.*”¹⁶ Végül aztán az lett az eredménye a különbözőségeknek, hogy a látszólag jól működő magyar egyesület két felé szakad: az egyik része ott maradt, a másik része pedig a Magyar Tanyán talált magának új otthonra.¹⁷

1974. szeptember 1-jén a magyar közösség letette a foglalót egy a Johannesburg és Pretoria között található 6,5 holdas területre, a Halfway House-nál. Közadakozásból vettek „*egy talpalatnyi magyar földet, ahol minden magyar otthon érezheti magát*”, amit Magyar Tanyának kereszteltek (Csap, 1998: 111). Felépítették a székházat, építettek egy 56-os emlékművet, foci-, röplabda- és kosárlabdapályát, uszodát, előadótermet színpaddal, könyvtárat és a „Tokaj Borozót” is, illetve minden olyan elengedhetetlen létesítményt, ami szükségeltetett a közösségi élet fenntartásához (például gondnoki házat és egy kétlakásos ikerházat, amit kiadásra terveztek). Ezáltal megalakult a Dél-Afrikai Magyar Szövetség¹⁸ (Hungarian Alliance of South Africa – Hongaarse Alliansie van Suid-Afrika), melynek első elnöke Csap Lajos lett. A helyi eseményekről a Dél-Afrikai Magyar Szövetség Értesítője – melyet 300 példányban nyomtattak havi rendszerességgel – tájékoztatta a magyar diaszpóra tagjait

(Borbándi, 1996: 231). Mindenkori tagjainak száma a 90-es évekre meghaladta az 500 főt. Általában vasárnaponként és a nemzeti ünnepek során, esetenként egy-egy nagy rendezvény alkalmából összegyűltek a magyarok – megközelítőleg 100–200 fő – és közösen ünnepeltek (Csap, 1998: 111–112).

Az 1970-es évek a magyar diaszpóra szempontjából nem csupán intézményi átalakulások révén bírtak jelentőséggel, hanem azért is, mert 1972 és 1974 között egy újabb magyar bevándorlási hullám vette kezdetét. Akik újonnan érkeztek a Dél-afrikai Unióba, általában valamelyik rokonukhoz vagy rokonuk miatt jöttek el Magyarországról.¹⁹ Sokan, sokféle háttérrel érkeztek: a bevándorlók között voltak diákok, képzett munkások, üzletemberek és különféle szakemberek. A Dél-Afrikában élő magyarok száma megközelítette a 4.500–4.600 főt.²⁰ Az újonnan érkezettek között a legtöbben minél hamarabb szerettek volna integrálódni a társadalomba, ezért amint megtanulták az angol nyelvet, a saját otthonaikon belül is ezt kezdték használni, gyermekeikkel kizárólag idegennyelven kommunikáltak. Így többen elvesztették kötődésüket a magyar nyelvhez, később a kultúrához, a történelemhez, összességében már nem kötődtek Magyarországhoz; és ez gyermekeikre hatványozottan igaz.²¹

Magyarország Külügyminisztériumának 1989. december 29-i jelentése alapján megállapították, hogy a Dél-afrikai Köztársaságban több mint tízezer magyar (származású ember) él.²² Ezáltal megfigyelhető, hogy a 70-es évekhez képest a 80-as évek végéig megduplázódott a magyarok száma. Az 1990-es években, a rendszerváltást követően az új lehetőségek reményében – vagy éppen azért, mert nem volt kiadatás Dél-Afrika és Magyarország között²³ – érkezett pár száz magyar az afrikai kontinens e déli országába. Viszont mivel az apartheid rendszer is végnapjait élte, sokan a már itt élő magyarok közül – az új, labilis biztonsági helyzet miatt – úgy döntöttek, hogy továbbvándorolnak az Egyesült Államokba, Ausztráliába, Új-Zélandra vagy éppen hazaköltöznek Magyarországra.²⁴

A lagosi magyar nagykövetség dél-afrikai magyar konzulátus nyitásával kapcsolatosan küldött Magyarországra egy rejtjelezett üzenetet 1989. október 13-án a Külügyminisztériumba, melyben azt taglalja, hogy a Dél-afrikai Köztársaságon belüli néhány ezres magyar emigráció már indokolttá tehetné egy konzulátus felállítását (Tarrósy, 2023: 379). Nem sokkal később, 1991. július 1-jén a Dél-afrikai Köztársaság és Magyarország között megkötött egy bilaterális egyezmény a kölcsönös diplomáciai kapcsolat kialakítása érdekében.²⁵ Ennek következtében megnyitották Magyarország Nagykövetségét Pretoriában, melynek épületében konzuli szolgálat is található.²⁶ 1996-ban a fokvárosi magyarok megalapították a Fokföldi Magyarok Szövetségét, és a magyar nagykövetség kezdeményezésére még ugyanabban az évben megalakult a Hungarian Business Forum of South Africa (Csap, 1998: 114). Így a 90-es évek végéig a következő magyar egyesületek és intézmények léteztek a Dél-afrikai Köztársaságban: a Dél-Afrikai Magyar Szövetség (Midrand), a Dél-Afrikai Magyar Egyesület (Bloemfontein), a Durban Magyar Egyesület (Durban), a Fokföldi Magyarok Szövetsége (Fokváros), és a Hungarian Business Forum of South Africa (Pretoria) (Pleskó, 2001: 44).

4. A dél-afrikai magyarság jelenleg

A 2000-es és 2010-es években még mindig virágkorát élte a Dél-Afrikai Magyar Szövetség és ezáltal a Johannesburg és Pretoria között található Magyar Tanya volt a dél-afrikai magyarok által leglátogatottabb hely. Havonta szerveztek programokat a klubban: januárban volt mindig egy évnyitó „buli”, amit egy közös ebédrel ünnepeltek; februárban volt a farsangi bál; márciusban az 1848–49-es forradalom és szabadságharc hőseire emlékeztek; áprilisban legalább egy közös vacsorát tartottak; májusban az anyák napját ünnepelték; júniusban disznótorost ültek, míg júliusban ökröt sütöttek; augusztusban a magyarok első keresztény királyának ünnepét tartották; szeptemberben mindig változó programok voltak; októberben az 1956-os forradalom és szabadságharcra emlékeztek meg; novemberben tartották az Erzsébet- és Katalin-bálokat; decemberben pedig több ünnepség is volt: a Mikulás-ünnepség, az öregek karácsonya és a szilveszter. A programok előtt két héttel mindig összeült a 8–10 főből álló vezetőség, és az adott rendezvény előtt eldöntötték, hogy közülük pontosan ki milyen munkafolyamatokban fog részt vállalni az esemény gördülékeny lebonyolítása érdekében. Ezekre az rendezvényekre átlagosan 150–200 fő járt. A leglátogatottabb esemény az 1956-os forradalom és szabadságharcnak az 50. évfordulójakor volt, amikor több mint 250 főt kellett megvendégelnie a Szövetségnek. A Magyar Tanya épülete kicsinek bizonyult ennyi ember befogadására, így még az udvarra is megterítették a szervezők az asztalokat. A programok mellett néhanapján kártyaklub, pingpongversenyek és filmvetítések is voltak.²⁷

A kulturális értékmegőrzés mellett a magyar nyelvi készségeknek fejlesztése, illetve tanítása is fontos szerepet játszott a diaszpóra életében. Felmerült az igény a közösség néhány tagja részéről a 2000-es évek végén a magyar nyelv tanulására, így Dr. Kiss Ákosné Jutka, aki a magyar közösség elnökhelyetteseként tevékenykedett, 2008-ban magyar nyelvi képzéseket kezdett el tartani azoknak, akiknek szüksége volt rá. 2016-ban elindult a Kőrösi Csoma Sándor Program (továbbiakban: KCSP), így a Dél-Afrikai Magyar Szövetséghez is delegáltak KCSP-ösztöndíjasokat, akik segítették a helyi magyar közösséget: nyelvet, kultúrát, történelmet, táncot oktattak, illetve segítették a Szövetség működését.²⁸ 2016-ban az akkori KCSP-ösztöndíjas – Teklák Őrs – segítségével a néhai elnök, Pleskó László megpályázott és megnyert egy magyar állami támogatást, ami a magyar diaszpóráközösségek számára lett meghirdetve. Ennek eredményeképp 10 millió forintnak megfelelő összeget folyósítottak a Szövetség számlájára, amellyel korszerűsíteni tudták a Magyar Tanya vízvezeték- és elektromoshálózatát. A fennmaradó összegből a Tanya könyvtárába új magyar könyveket szereztek be, illetve kulturális műsorokat tartottak magyarországi vendégelőadókkal (táncosokkal és zenészekkel). Ezenkívül állandó jellegű támogatásban részesültek (és részesülnek mind a mai napig) a mindenkori magyar nagykövetség részéről: legyen szó akár pénzügyi, akár tárgybeli juttatásokról.²⁹

Jelenleg a Dél-Afrikai Magyar Szövetség az egyetlen magyar egyesület a Dél-afrikai Köztársaságban. Aktivitásából sokat veszített az ezredfordulóhoz képest: éves szinten mindössze 4–5 programot szerveznek, aminek az az oka, hogy elöregedtek a diaszpóra tagjai és utánpótlás nincs, illetve amióta a Szövetség néhai elnöke, Pleskó

László elhunyt, azóta a programok nagy része nem kerül megrendezésre.³⁰ Noha van egy Facebook-oldaluk, ahol több mint 1100 követővel rendelkeznek – ami önmagában nem ad pontos számot a közösség aktív tagjairól –, mégis csekély az online térben történő aktivitásuk.³¹ Emellett egy weboldala is van, ahol mindössze arról olvashatunk, hogy mik a célkitűzései a közösségnek.

„Missziójuk: megőrizni, ápolni a magyar nyelvet, értékeket és kultúrát Dél-Afrikában; nyelvünket, kultúránkat, hagyományainkat átadni a következő generációnak; ünnepeinket méltóképpen megtartani; hagyományainkat, konyhavilágunkat megőrizni; minden magyar, magyar származású vagy magyar érzelmű embert befogadni közösségünkben; erős, összetartó közösséget építeni Dél-Afrikában; fenntartani közösségünk építőkövét, a Magyar Tanyát; érdekes programokat szervezni a magyar családok számára; jó kapcsolatot ápolni más országokban lévő magyar szervezetekkel; hűen képviselni a magyar népet Dél-Afrikában.”³² A Dél-Afrikai Magyar Szövetség aktív tagjainak száma 100 fő körülire tehető.³³ A Szövetség jelenleg a tagjai befizetéseiből és a Magyar Tanya nagytermének kiadásából tartja fenn magát.

A Bloemfonteinben található Dél-Afrikai Magyar Egyesület tagjai kiöregedtek és már nem járnak össze. A Durbani Magyar Egyesület és a Fokföldi Magyarok Szövetsége megszűnt létezni (viszont egy Facebook-oldal³⁴ arról árulkodik, hogy laknak magyarok Fokvárosban, akik közül egy 20–30 fős társaság rendszeresen találkozik egymással).³⁵ Napjainkban a Dél-afrikai Köztársaságban élő elsőgenerációs magyarok száma megközelítőleg 2.000 fő, viszont a magyar leszármazottaké – tehát a második és harmadik generációs magyaroké – körülbelül 5–6.000 ezer fő körül mozog.³⁶ Ennek tekintetében nagyjából 7–8.000 főre tehető a dél-afrikai magyarok és leszármazottaik összlétszáma. A magyarok nagy része nyugdíjasokból áll, viszont a munkaképes korosztály minden szakmában képviselteti magát: az autószerelőn, autósoktatón, mezőgazdászon át az egyetemi professzorig, gazdag üzletemberig és sebészorvosig, minden munkakörben megtalálhatóak a magyarok.³⁷

5. Végszó

A dél-afrikai magyar diaszpóra a történetét a kezdetektől egészen az ezredfordulóig Vitéz Csap Lajos, a Dél-Afrikai Magyar Szövetség első elnöke írta és szerkesztette meg egy életen át gyűjtött anyag- és adathalmazt felhasználva. Saját kiadásban jelentette meg 2006-ban Nagykanizsán a hat kötetből álló (összesen mintegy 2.400 oldalt felölelő), Magyarok Dél-Afrikában címet viselő könyvsorozatát. Ez egy olyan kincs, amely, ha elvész, akkor a dél-afrikai magyarok története is feledésbe merül. E munkának gerincét e könyvsorozat alkotja.

Mint a legtöbb magyar diaszpórának a sorsa, a dél-afrikaié is kétséges a közösség tagjai számának csökkenése, elöregedése és az utánpótlás hiánya, illetve a felgyorsult

**A kulturális érték-
megőrzés mellett a
magyar nyelvi kés-
ségeknek fejlesztése,
illetve tanítása is fon-
tos szerepet játszott a
diaszpóra életében.**

asszimilációs folyamatok és az újonnan az országba érkező magyarok „nemtörődömsége” miatt. Noha a Dél-afrikai Köztársaság területe tizenháromszor nagyobb Magyarországnál, és területén szétszóródva élnek a magyarok, mégis a diaszpóra központja a Magyar Tanyán, a Dél-Afrikai Magyar Szövetség telkén található, ahová alkalomadtán az egész ország különböző pontjairól érkeznek a honfitársak, hogy elköltsenek együtt egy vacsorát és megemlékezzenek egy, a magyarságuk számára fontos eseményre. A kutatásaim során felmerült a Magyar Tanya eladásának lehetősége a Szövetség vezetőségének részéről, és amennyiben ez tényleg megvalósulna, úgy véget érne a dél-afrikai magyar közösség(ek) története.³⁸ *

Jegyzetek

- 1 Interjú Radnóti Mártonnal, a Dél-Afrikai Magyar Szövetség tagjával. Készült: Dél-Afrika, Midrand, Magyar Tanya. 2024. október 19.
- 2 Petőfi Irodalmi Múzeum: Nellmápiusz Lajos Hugó. Letöltve: <https://opac-nevter.pim.hu/record/-/record/PIM92519> (2025. 05. 17.)
- 3 A legújabb kutatások szerint mindösszesen 17 magyarról maradt fent információ az angol–búr háborúban teljesített szolgálatuk kapcsán (Szabó-Zsoldos, 2022: 53), viszont ez nem zárja ki a lehetőségét annak, hogy megközelítőleg akár ötvenen is lehettek a búr katonai egységek kötelékében magyar önkéntesek.
- 4 Interjú Radnóti Mártonnal, a Dél-Afrikai Magyar Szövetség tagjával. Készült: Dél-afrikai Köztársaság, Midrand, Magyar Tanya. 2024. október 19.
- 5 Azoknak a magyar önkénteseknek a neve, akik a búrok oldalán harcoltak a háborúban, több emléktáblán is megtalálhatók, amelyeket 2002-ben az angol–búr háború 100. évfordulójának tiszteletére állítottak. Az emléktáblán olvasható nevek a következők: „*Gassing Geza; Illrich-Rittmeister; Luzsinsky, Felix Baron; Mészáros, Paul; Mrsic, Lucca; Simon, Lieutenant W; Von Pechy T és Wass, Graf Albert*”, akik pedig nem szerepelnek az emléktáblán és biztosan harcoltak a háborúban: Illés Lajos, Fleischer Pál, báró Bornemisza Kálmán, gyulafalvi Bulyovszky Károly, Zlinszky András, Henel JF, Illés Gyula, Luzsénszky Félix, Ferenczy Mihály, Göszing György és Janzen, illetve Péchy Tibor.
- 6 Interjú Dr. Somody Lászlóval, a Dél-Afrikai Magyar Szövetség tagjával. Készült: Budapest. 2024. október 3.
- 7 Dr. Somody László az interjú során elárulta, hogy Mihlaik professzor úr felesége a Dél-afrikai Unió Bevándorlási Hivatalánál dolgozott, amikor kitört a forradalom Magyarországon. Ennek következtében, amikor a magyarokat Ausztriában menekülttáborokba helyezték, akkor mihamarabb szükség volt egy magyar tolmácsra, így Mihalik professzorra esett a dél-afrikai hatóságok választása.
- 8 National Archives of South Africa: *SW 117/6. Hungarian Refugees and Immigrants*.
- 9 Az *SW 117/6. Hungarian Refugees and Immigrants* jelzéssel ellátott levéltári dossziéból a következő információkra is fény derül a kutató számára, hogy pontosan kik érkeztek (egyedül vagy családosan), hol és mikor születtek, merre éltek, mielőtt a Dél-afrikai Unióba hozták őket, illetve milyen szakmájuk volt.
A másodlagos források tekintetében nagy valószínűséggel hiányosak a levéltári források, mivel Lindsay Tonkin (2015) könyvének 90. oldalán olvasható, hogy 1957. március 5. után is érkeztek még repülőgépek a johannesburgi Jan Smuts repülőtérre magyar menekültekkel.
- 10 Az *SW 117. Hungarian Refugees and Immigrants A–Z*. jelzéssel ellátott dossziék több mint 100 dokumentumot tartalmaznak, melyek között olyan kérelmek is találhatóak, melyekben a dél-afrikai lakosok indítványozzák a bevándorlási hivataluknál a magyar árva gyermekek örökbefogadását.

- 11 A 1956-os magyar menekültek között volt Pongrácz Dezső (Desiderius Pongrácz), aki később borászként és üzletemberként tevékenykedett Stellenbosch-ban. Ötleteivel a dél-afrikai borászatot teljesen megújította: egy kivételes példának tekinthető, hogy bevezette a Chardonnay és Pinot Noir típusú pezsgők készítését az általa kitalált *Méthode Cap Classique* pezsgőkészítési eljárással (Tarrósy, 2022: 12; Búr, 2022: 586). Ezért napjainkban egy pezsgő brand (*Desiderius Pongrácz*) viseli a nevét, így a Dél-afrikai Köztársaság bármely boltjában kapható a róla elnevezett ital.
- 12 Távolsági nagyvárosokban, például Bloemfonteinben, East Londonban, Port Elisabethben, illetve Swaziland-ban, Betsuanalandben többek között csak magyar baráti társaságok alakultak ki, akik kisebb összejöveteleket tartottak néhanapján.
- 13 Interjú Halbauer Dezsővel, a dél-afrikai magyar diaszpóra 1956-ban érkezett tagjával. Készült: Dél-afrikai Köztársaság, Johannesburg, 2024. október 16.
- 14 Interjú Dr. Kiss Ákosné Jutkával, a Dél-Afrikai Magyar Szövetség egykori elnökhelyettesével. Készült: Dél-afrikai Köztársaság, Johannesburg, 2024. október 16.
- 15 A különböző nemzetek diaszpórái, közösségei, intézményei baráti sportversenyeket tartottak.
- 16 Részlet a Halbauer Dezsővel készült interjúból.
- 17 Ibid.
- 18 A Magyar Tanya a Dél-Afrikai Magyar Szövetség központjaként szolgál. Pontos címe: Magyar Tanya, Hungarian Estate. 50 Dane Road, Glen Austin AH, Midrand, 1685, Republic of South Africa.
- 19 Interjú Gulyás Józseffel, a dél-afrikai magyar diaszpóra egyik tagjával (filmproducer és rendező). Készült: Dél-afrikai Köztársaság, Johannesburg. 2024. október 19.
- 20 Interjú Verebes Máriával, a Dél-Afrikai Magyar Szövetség egykori elnökhelyettesével. Készült: Dél-afrikai Köztársaság, Johannesburg, 2024. október 16.
- 21 Interjú Dr. Kiss Ákosné Jutkával, a Dél-Afrikai Magyar Szövetség egykori elnökhelyettesével. Készült: Dél-afrikai Köztársaság, Johannesburg, 2024. október 16.
- 22 Külügyminisztérium VIII./8/Területi Főosztály jelentése. Jóváhagyta: Ujvári Tibor. Összefoglaló a magyar–dél-afrikai kapcsolatokról. Budapest, 1989. december 29. MNL OL XIX-J-1-j 1989. 001764/16./1989.
- 23 Interjú Verebes Máriával, a Dél-Afrikai Magyar Szövetség egykori elnökhelyettesével. Készült: Dél-afrikai Köztársaság, Johannesburg, 2024. október 16.
- 24 Interjú Horváth Attilával, a pretoriai Magyar Nagykövetség nagykövetével. Készült: Dél-afrikai Köztársaság, Pretoria, 2024. október 14.
- 25 Government Communication and Information System (GCIS): South Africa Yearbook 2018/19. On South African and Hungarian bilateral diplomatic relations. Letöltve: <https://www.gcis.gov.za/south-africa-yearbook-201819> (2025. 05. 23.)
- 26 Magyarország Nagykövetsége, Pretoria. Letöltve: <https://pretoria.mfa.gov.hu/#> (2025. 05. 23.)
- 27 Interjú Dr. Kiss Ákosné Jutkával, a Dél-Afrikai Magyar Szövetség egykori elnökhelyettesével. Készült: Dél-afrikai Köztársaság, Johannesburg, 2024. október 16.
- 28 Ibid.
- 29 Interjú Verebes Máriával, a Dél-Afrikai Magyar Szövetség egykori elnökhelyettesével. Készült: Dél-afrikai Köztársaság, Johannesburg, 2024. október 16.
- 30 Ibid.
- 31 Facebook: Hungarian Alliance of South Africa/Dél-Afrikai Magyar Szövetség. Letöltve: <https://www.facebook.com/hungarianalliance> (2025. 05. 23.)
- 32 Hungarian Alliance of South Africa/Dél-Afrikai Magyar Szövetség. Letöltve: <https://hungarianalliance.co.za/> (2025. 05. 23.)
- 33 Interjú Horváth Attilával, a pretoriai Magyar Nagykövetség nagykövetével. Készült: Dél-afrikai Köztársaság, Pretoria, 2024. október 14.

- 34 Facebook: Magyarok Fokvárosban – Hungarians in Cape Town. Letöltve: <https://www.facebook.com/MagyarokFokvarosban> (2025. 05. 23.)
- 35 Interjú Dr. Kiss Ákos sebészorvossal, a Dél-Afrikai Magyar Szövetség tagjával. Készült: Dél-afrikai Köztársaság, Johannesburg, 2024. október 16.
- 36 Interjú Lechky Károllyal a Dél-Afrikai Magyar Szövetség elnökével és Géber Sándorral, a Dél-Afrikai Magyar Szövetség elnökhelyettesével. Készült: Dél-afrikai Köztársaság, Midrand, Magyar Tanya, 2024. október 15.
- 37 Uo.
- 38 Jelen tanulmány – mely Vitéz Csap Lajos munkáján és a Dél-afrikai Köztársaságban végzett terepkutatásaimon alapul – a leendő doktori disszertációm egy részfejezete lesz, mely alapjául szolgálhat további tudományos kutatások elvégzéséhez.

Felhasznált irodalom

- Bene Krisztián (2018): A francia gyarmatbirodalom szabad francia elfoglalása és a folyamat magyar résztvevői. *Mediterrán Világ*, 2018. 43. sz. 25–43.
- Bene Krisztián (2021): Les membres hongrois de la 2e division blindée du Tchad à Berchtesgaden. In: *Acta Universitatis Szegediensis De Attila Jozsef Nominatae Acta Romanica*, XXXII. 2021/1. pp. 233–242.
- Borbándi Gyula (1996): Emigráció és Magyarország. Nyugati magyarok a változások éveiben. 1985–1995. *Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem*, Budapest.
- Búr Gábor (2008): *Afrika kulcsállama – Dél-Afrika*. Afrika Tanulmányok, 2008/2. 7–16.
- Búr Gábor (2022): Dél-afrikai Unió. In: Kecskés D. Gusztáv és Scheibner Tamás (szerk.): *Egy világgrszóló történet. Az 1956-os magyar menekültválság kézikönyve*. Bölcsészettudományi Kutatóközpont, Történettudományi Intézet, Budapest.
- Csap et al. (1998): A világ magyarsága. Latin-Amerika, Dél-Afrika, Ausztrália. Magyarok Világszövetsége, Budapest.
- Csap Lajos (2006): Magyarok Dél-Afrikában I. Saját kiadás, Nagykanizsa.
- Habcsek László és Illés Sándor (2007): Az 1956-os kivándorlás népességi hatásai, Statisztikai Szemle, 85., no. 2. 157–172.
- Lubbe, Gerrie (1990): Religious Pluralis and Christianity in South Africa. In: Prozesky, Martin. (ed.): *Christianity amidst Apartheid: Selected Perspectives ont he Church in South-Africa* Palgrave Macmillan, London. pp. 208–216.
- Palócz Márk (2025): A franciaországi magyar diaszpóra – különös tekintettel a párizsi magyarokra. *Külgügyi Szemle*, 2025. tavasz. 63–85.
- Pap László (2014): *Búrmagyarok, avagy magyarok az angol–búr háborúban*. Az Eszterházy Károly Főiskola tudományos közleményei (Új sorozat 42. köt.). Tanulmányok a történelemtudomány köréből = *Acta Academiae Agriensis. Sectio Historiae*.
- Pleskó László (2001): Dél-Afrika: Dél-Afrikai Magyar Egyesület. In: Hajduk Márta – Bagossy László (szerk.): *Magyar világháló. A világban élő magyarok ezredvégi üzenetei*. OMIS Kiadó, Budapest.
- Solymári Dániel (2020): The Deeds of Hungarian Missionaries. *Afrika Tanulmányok/ Hungarian Journal of African Studies*, vol. 14. 2020/5. pp. 52–57.
- Synders, Hendrik (2022): The Domestic Political Intersections of the South African Community’s „Expression of Solidarity” with the Hungarian Refugee Crisis, 1956–1957. *Journal of Central and Eastern European African Studies*, Volume 2 Number 3, 2022. pp. 47–66.
- Szabó László (1982): Magyar múlt Dél-Amerikában (1915–1900). Európa Könyvkiadó, Budapest.

- Szabó-Zsoldos, Gábor (2022): *Bantuk, britek, búrok és Afrika déli része a búr háború egyik magyar résztvevőjének szemszögéből*. In: Magyar katonák a világ tájain. Eger, Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Líceum Kiadó. 51–67.
- Tarrósy István (2022): Hungarian Community in South Africa and New Opportunities for International Cooperation in the Post-Apartheid Era. In: D. Kachur et al. (eds): *Socio-Economic Connections Between Eastern Europeans in South Africa*. Ukrainian Association of South Africa, Sol Plaatje University.
- Tarrósy István (2023): Külpolitikai rendszerváltás afrikai terepen. Kapcsolatok a Dél-afrikai Köztársasággal az 1980–1990-es években. *Világtörténet* 45. évf. 3. sz. 371–385.
- Tonkin, Lindsay (2015): *Magyar Heroism and the Arrival of the 1956–1957 Hungarian Immigrant Refugees to South Africa*. Raleigh (North Carolina), Lulu Press.
- Tóth Pál Péter (2001): A nemzetközi vándormozgalom szerepe a népességszférelődésben. In: Faragó Tamás és Óri Péter (szerk.): *Történeti demográfiai évkönyv*. KSH NKI, Budapest. 327–341.
- Udvarvölgyi Zoltán András (2022): '56-os magyar menekültek Szudánban. *Afrika Tanulmányok*, 16. évf. 2. sz. 5–13.

Internetes források

- Facebook: Hungarian Alliance of South Africa/Dél-Afrikai Magyar Szövetség. Letöltve: <https://www.facebook.com/hungarianalliance> (2025. 05. 23.)
- Facebook: Magyarok Fokvárosban – Hungarians in Cape Town. Letöltve: <https://www.facebook.com/MagyarokFokvarosban> (2025. 05. 23.)
- Government Communication and Information System (GCIS): South Africa Yearbook 2018/19. On South African and Hungarian bilateral diplomatic relations. Letöltve: <https://www.gcis.gov.za/south-africa-yearbook-201819> (2025. 05. 23.)
- Hungarian Alliance of South Africa/Dél-afrikai Magyar Szövetség. Letöltve: <https://hungarianalliance.co.za/> (2025. 05. 23.)
- Magyarország Nagykövetsége, Pretoria. Letöltve: <https://pretoria.mfa.gov.hu/#> (2025. 05. 23.)
- Petőfi Irodalmi Múzeum: Nellmápiusz Lajos Hugó. Letöltve: <https://opac-nevter.pim.hu/record/-/record/PIM92519> (2025. 05. 21.)
- South African History Online: Pass Laws in South Africa. (2018. 03. 19.) Letöltve: <https://www.sahistory.org.za/article/pass-laws-south-africa> (2025. 05. 14.)
- South African History Online: The Group Areas Act of 1950. (2014. 12. 19.) Letöltve: <https://www.sahistory.org.za/article/group-areas-act-1950> (2025. 05. 14.)

Interjúk

- Dr. Kiss Ákos – a Dél-Afrikai Magyar Szövetség tagja (sebészorvos). Készült: Dél-afrikai Köztársaság, Johannesburg, 2024. október 16.
- Dr. Kiss Ákosné Jutka – a Dél-Afrikai Magyar Szövetség egykori elnökhelyettese. Készült: Dél-afrikai Köztársaság, Johannesburg, 2024. október 16.
- Dr. Somody László – a Dél-Afrikai Magyar Szövetség tagja. Készült: Budapest. 2024. október 3.
- Gulyás József – a dél-afrikai magyar diaszpóra egyik tagja (filmproducer és rendező). Készült: Dél-afrikai Köztársaság, Johannesburg. 2024. október 19.
- Halbauer Dezső – a dél-afrikai magyar diaszpóra 1956-ban érkezett tagja. Készült: Dél-afrikai Köztársaság, Johannesburg, 2024. október 16.
- Horváth Attila – a pretoriai Magyar Nagykövetség nagykövete. Készült: Dél-afrikai Köztársaság, Pretoria, 2024. október 14.

- Lechky Károly – a Dél-Afrikai Magyar Szövetség elnöke és Géber Sándor – a Dél-Afrikai Magyar Szövetség elnökhelyettese. Készült: Dél-afrikai Köztársaság, Midrand, Magyar Tanya, 2024. október 15.
- Radnóti Márton – a Dél-Afrikai Magyar Szövetség tagja. Készült: Dél-afrikai Köztársaság, Midrand, Magyar Tanya. 2024. október 19.
- Verebes Mária – a Dél-Afrikai Magyar Szövetség egykori elnökasszonya. Készült: Dél-afrikai Köztársaság, Johannesburg, 2024. október 16.

Levéltári források

- Külügyminisztérium VIII/8/Területi Főosztály jelentése. Jóváhagyta: Ujvári Tibor. Összefoglaló a magyar–dél-afrikai kapcsolatokról. Budapest, 1989. december 29. MNL OL XIX-J-1-j 1989. 001764/16./1989.
- National Archives of South Africa: SW 117. Hungarian Refugees and Immigrants A–Z.
- National Archives of South Africa: SW 117/6. Hungarian Refugees and Immigrants.

A szerzőről

PhD-hallgató, Pécsi Tudomány-
egyetem Bölcsész- és
Társadalomtudományi Kar
Interdiszciplináris Doktori Iskola
Politikatudományi Program

About the Author

PhD candidate, Political Sci-
ence Programme, Interdisciplinary
Doctoral School of the Faculty of
Humanities and Social Sciences,
University of Pécs

@

mark.palocz@gmail.com

English Abstract

The Hungarian Diaspora in South Africa

This paper investigates the historical background, development, and current state of the Hungarian diaspora in South Africa. By tracing its origins to the 18th century, the study outlines significant phases of Hungarian migration, particularly the surge of refugees following the 1956 Hungarian Revolution. It analyses the establishment, formation and transformation of Hungarian organizations, the community's cultural and religious life, and efforts to preserve national identity across generations. Despite its relatively small size, the Hungarian diaspora in South Africa has played a unique role in fostering Hungarian heritage abroad. The paper also assesses the challenges facing the community today, including aging population and assimilation, while contemplating the uncertain future of entities such as the Hungarian Alliance of South Africa as well as its physical, tangible centre – the Hungarian Estate (Magyar Tanya).